

POSTANOWIENIE

Dnia 26 października 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Kamil Zaradkiewicz

w sprawie z powództwa R.N.

przeciwko R.L.

o ochronę dóbr osobistych i zapłatę,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 26 października 2021 r.,

na skutek skargi kasacyjnej powódki od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 23 lipca 2020 r., sygn. akt V ACa [...],

1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,

2) zasądza od Skarbu Państwa-Sądu Apelacyjnego w [...] na rzecz adwokata D.A. kwotę 1980 (tysiąc dziewięćset osiemdziesiąt) zł wraz z należnym podatkiem od towarów i usług tytułem zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powódce R. N. w postępowaniu kasacyjnym.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w (...) wyrokiem z 23 lipca 2020 r., po rozpoznaniu sprawy z powództwa R.N. przeciwko R.L. o ochronę dóbr osobistych i zapłatę na skutek apelacji Powódki od wyroku Sądu Okręgowego w G. z 17 maja 2019 r., oddalił apelację i zasądził od Powódki na rzecz Pozwanego kwotę 4.620 złotych tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.

Od powyższego orzeczenia skargę kasacyjną złożyła Powódka R.N., zaskarżając ten wyrok w całości. Wyrokowi Sądu II instancji zarzuciła naruszenie przepisów prawa materialnego przez błędną wykładnię lub

niewłaściwe zastosowanie (art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c.), a to art. 23 i 24 k.c. oraz przepisów postępowania, mające istotny wpływ na wynik sprawy (art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c.), tj. art. 378 § 1 k.p.c. w zw. z art. 379 pkt 5 k.p.c., i art. 214 k.p.c., art. 214 § 1 k.p.c. w zw. z art. 379 § 5 k.p.c., w zw. z art. 378 k.p.c., art. 379 pkt 5 k.p.c. w związku z art. 32 i art. 45 Konstytucji RP, a także art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r. (Dz. U. z 1993 r., Nr 61, poz. 284), art. 227 w zw. z art. 278 § 1 i 3 i z art. 286 w zw. z art. 391 k.p.c.

Jako podstawę wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania Powódka wskazała oczywistą zasadność (art. 398⁴ § 1 pkt 4 k.p.c.) oraz występowanie istotnego zagadnienia prawnego (art. 398⁴ § 1 pkt 1 k.p.c.).

Powódka wniosła o uchylenie wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z 23 lipca 2020 roku w całości i przekazanie sprawy temuż Sądowi do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania za wszystkie instancje, z uwzględnieniem postępowania kasacyjnego, nadto o przyznanie od Pozwanego, ewentualnie od Skarbu Państwa na rzecz pełnomocnika z urzędu - adwokata D.A. - kosztów pomocy prawnej udzielonej Powódce z urzędu wedle norm przepisanych wskazując, iż koszty te nie zostały pokryte w całości ani w części.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną Pozwany R.L. wniósł o oddalenie skargi kasacyjnej w całości i zasądzenie od Powódki R.N. na rzecz Pozwanego R.L. kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym - według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 k.p.c.). Skarga kasacyjna stanowi nadzwyczajny środek zaskarżenia, którego rozpoznanie przez Sąd Najwyższy musi być uzasadnione względami o szczególnej doniosłości wykraczającymi poza indywidualny interes skarżącego, a mającymi

swoje źródło w interesie publicznym, wyrażającym się w szczególności w konieczności zapewnienia jednolitej wykładni i jednolitego stosowania prawa.

Skarżąca oparła wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na przesłance wskazanej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., tj. oczywistym uzasadnieniu skargi. Przesłanka ta byłaby spełniona, gdyby zaskarżone orzeczenie zapadło z oczywistym, rażącym naruszeniem przepisów prawa lub podstawowych zasad obowiązujących w praworządnym państwie, widocznym bez konieczności prowadzenia bardziej szczegółowej analizy. Uznanie oczywistej wadliwości orzeczenia wymaga wykazania jego sprzeczności z przepisami prawa niepodlegającymi różnej wykładni i niepozostawiającymi sądowi swobody oceny albo z podstawowymi zasadami orzekania (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z: 20 marca 2019 r., sygn. akt I CSK 475/18; 11 kwietnia 2018 r., sygn. akt IV CSK 506/17; 16 kwietnia 2018 r., sygn. akt IV CSK 529/17; 18 kwietnia 2018 r., sygn. akt II CSK 728/17; 15 maja 2018 r., sygn. akt II CSK 2/18; 10 maja 2018 r., sygn. akt I CSK 798/17; 23 maja 2018 r., sygn. akt I CSK 36/18; 29 maja 2018 r., sygn. akt I CSK 42/18; 13 czerwca 2018 r., sygn. akt II CSK 71/18; 16 kwietnia 2018 r., sygn. akt IV CSK 534/17; 12 marca 2018 r., sygn. akt III CSK 291/17; 22 kwietnia 2016 r., sygn. akt V CSK 650/15, niepublikowane).

Ze względu na treść art. 398¹ § 1 k.p.c., dopuszczalne jest badanie przez Sąd Najwyższy co do zasady jedynie nieważności przed sądem drugiej instancji. Kwestia nieważności postępowania przed sądem pierwszej instancji może być badana jedynie pośrednio, poprzez przytoczenie przez skarżącego w ramach drugiej podstawy kasacyjnej (art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c.) zarzutu naruszenia art. 378 § 1 k.p.c. lub art. 386 § 2 k.p.c. (zob. wyroki Sądu Najwyższego z: 21 listopada 1997 r., sygn. akt I CKN 825/97, OSNC 1998, z. 5, poz. 81; 14 grudnia 2001 r., sygn. akt V CKN 556/00, niepublikowany; 25 listopada 2011 r., sygn. akt II CSK 182/11, niepublikowany; 24 maja 2012 r., sygn. akt V CSK 255/11, niepublikowany; 15 listopada 2012 r., sygn. akt V CSK 536/11, niepublikowany; 15 maja 2014 r., sygn. akt II CSK 446/13, niepublikowany; 13 maja 2016 r., III CSK 26/15, nie publ.; 24 listopada 2016 r., sygn. akt II CSK 142/16, niepublikowany). Konieczne jest każdorazowo wykazanie, że to

uchybie nie miało wpływ na wynik postępowania i mogłoby skutkować uchyleniem orzeczenia.

Do stwierdzenia nieważności postępowania na skutek braku możliwości obrony swoich praw istnieje konieczność ustalenia, iż strona z uwagi na uchybie procesowe nie mogła brać udziału w postępowaniu lub znacznej jego części.

W niniejszej sprawie wniosek Powódki o przesłuchanie stron dotyczył wykazania, że doszło do upublicznienia korespondencji. Brak odroczenia terminu rozprawy, mimo niestawienia się na rozprawie pełnomocnika nie jest oczywistym pozbawieniem strony obrony swoich praw. Stawiennictwo pełnomocnika nie jest obowiązkowe, z wyjątkiem wezwania w trybie art. 208 § 1 pkt 1 k.p.c. Przedstawiony zarzut nieważności postępowania z powodu braku odroczenia terminu rozprawy nie jest oczywiście uzasadniony, albowiem na gruncie art. 214 § 1 k.p.c. rozprawa podlega odroczeniu tylko w przypadku, gdy sąd stwierdzi nieprawidłowość w doręczeniu wezwania albo jeżeli nieobecność strony jest wywołana nadzwyczajnym wydarzeniem lub inną znaną sądowi przeszkodą, której nie można przezwyciężyć. Do decyzji Sądu I instancji należy rozstrzygnięcie w zakresie rozpoznania wniosku o odroczenie terminu rozprawy. Sąd II instancji prawidłowo przeanalizował okoliczność, czy brak odroczenia był prawidłowy. Nieważność zachodziłaby wówczas, gdyby strona nie mogła brać udziału w postępowaniu sądowym w całości lub w istotnej jego części wobec naruszenia przepisów postępowania, co jednak w niniejszej sprawie nie może być uznane za spełnione. Pełnomocnicy Powódki nie stawili się na pierwszej rozprawie, o czym został uprzedzony Sąd, a wnioski o odroczenie drugiego terminu zostały oddalone. Pełnomocnik Powódki wraz z apelacją przedstawił dokument, że w dniu rozprawy był obecny w Sądzie Okręgowym w O. (k. 385), jednakże z tego zaświadczenia nie wynika, że jego obecność była obowiązkowa. O terminie był prawidłowo zawiadomiony. Nie stanowiło również naruszenia przepisów prawa brak zawiadomienia pełnomocnika zawodowego Powódki o terminie rozprawy wyznaczonej na 15 marca 2019 r., albowiem o terminie tym został zawiadomiony drugi pełnomocnik. Zawiadomienie o rozprawie zgodnie z

art. 141 § 3 k.p.c. doręcza się jednemu pełnomocnikowi, bez względu na liczbę pełnomocników ustanowionych przez stronę. Jeżeli strona w treści udzielonego pełnomocnictwa procesowego lub w inny jednoznaczny sposób nie wskazała, któremu z ustanowionych przez nią pełnomocników należy dokonywać doręczeń, to wyboru dokonuje sąd. Powzięcie informacji przez Sąd, że zawiadomiony pełnomocnik nie stawi się na rozprawie, nie obliguje do wysłania zawiadomienia kolejnemu pełnomocnikowi. Informacja o braku stawieństwie pełnomocnika nie może być traktowana jako równoznaczna z wnioskiem o odroczenie terminu.

Kwestionowanie stanowiska Sądu II instancji, który przyjął, że tylko całkowite pozbawienie strony możliwości obrony swoich praw przed sądem prowadzi do nieważności postępowania nie wpływa na ocenę prawidłowości rozstrzygnięcia przez ten Sąd, albowiem prawidłowo przeanalizował on sytuację procesową Powódki i ustalił, iż nie doszło do uchybień procesowych Sądu I instancji w kwestii zawiadamiania pełnomocników Powódki o terminach rozpraw, ani w kwestii oddalania wniosków o odroczenie terminu rozprawy. Sąd nie zawiadamia strony o terminie rozprawy, o ile jest ona reprezentowana przez pełnomocnika, wobec tego zarzut o braku takiego zawiadomienia nie jest zasadny. Bez znaczenia jest okoliczność, czy pismo strony zawierało tylko część wywodów, czy też odnosiło się do wszelkich okoliczności w sprawie, albowiem o zakresie składanego pisma decyduje sama strona. Brak ustosunkowania się w piśmie do wszystkich kwestii podnoszonych przez stronę przeciwną nie stanowi pozbawienia obrony praw. Reasumując, w tym zakresie Sąd I instancji nie podjął wadliwych rozstrzygnięć, zaś Sąd II instancji prawidłowo ocenił zarzuty stawiane w apelacji.

Istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest wyłącznie problem o charakterze prawnym, a nie faktycznym lub wynikającym ze stwierdzonych przez skarżącego uchybień Sądu. Jego rozstrzygnięcie powinno stwarzać przy tym realne i poważne trudności, a także mieć znaczenie dla rozstrzygnięcia innych spraw. Skarżący winien jest w tym przypadku przedstawić pogłębioną argumentację prawną, bowiem zagadnienie prawne musi mieć charakter ściśle jurydyczny, powstały na tle konkretnego przepisu prawa. Nie może ono odnosić się do subiektywnej oceny

zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z: 16 maja 2018 r., sygn. akt II CSK 15/18; 24 kwietnia 2018 r., sygn. akt IV CSK 552/17; 19 kwietnia 2018 r., sygn. akt I CSK 709/17; 10 kwietnia 2018 r., sygn. akt I CSK 733/17, niepublikowane).

Koniecznym warunkiem przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania z uwagi na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego jest związek z rozstrzygnięciem danej sprawy, to jest z zarzutami skargi oraz podstawą prawną i faktyczną zaskarżonego wyroku. Problem ten musi mieć jednak również charakter uniwersalny, przy czym skarżący obowiązany jest wykazać, że jego wyjaśnienie jest konieczne także dla rozstrzygnięcia danej sprawy (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego z: 24 kwietnia 2018 r., sygn. akt IV CSK 550/17; 21 maja 2013 r., sygn. akt IV CSK 53/13).

W zakresie uznania występowania w sprawie istotnego zagadnienia prawnego Skarżąca w uzasadnieniu wniosku nie wskazała, jakiej działalności nie zgłosił Pozwany, która to działalność miałaby mieć związek z przedmiotem postępowania. W uzasadnieniu podstaw kasacyjnych wskazano, że Pozwany dopuszczał się odzyskiwania danych z urządzeń elektronicznych, a nie posiadał stosownych uprawnień. Według Skarżącej pozwany wszedł w posiadanie korespondencji Powódki, przetrzymywał na własnym koncie mailowym, uniemożliwiając Powódce dysponowanie nią i w konsekwencji odbierając jej prawo do decydowania o tejże korespondencji. Sąd ustalił w stanie faktycznym, iż dane z telefonu zostały przesłane na adres zlecającego, zaś Powódka nie twierdziła, że faktycznie Pozwany rozpowszechniał jej korespondencję.

Przedmiotowym dobrem chronionym w niniejszym postępowaniu jest tajemnica korespondencji. Pozwany posiadał oświadczenie osoby zgłaszającej się z telefonem o przysługujących uprawnieniach do nośnika i do jego danych. Nie można Pozwanemu przypisać w tym zakresie bezprawności przy odzyskiwaniu danych, albowiem nie miał on podstaw do weryfikowania podawanych przez zgłaszającego oświadczeń.

Skarżąca dopatruje się ponadto bezprawności w kwestii niezgłoszenia do ewidencji działalności gospodarczej przedmiotu tej działalności w postaci

odzyskiwania danych. Tymczasem jej szkoda (naruszenie dobra osobistego) nie miała wynikać z faktu braku niezgłoszenia w ewidencji. Sam fakt naruszenia przepisów o działalności gospodarczej nie stanowi o bezprawności działania pozwanego, gdyż odzyskiwanie danych nie jest działalnością regulowaną, wymagającą uzyskania odpowiedniej zgody władzy publicznej (koncesji, zezwolenia).

Co jednak na tym etapie postępowania kasacyjnego jest kluczowe, to fakt, iż brak jest w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania argumentów prawnych, które wykazałyby możliwość różnorodnej oceny zawartego przedstawionego problemu. Sformułowane zagadnienie nie zostało przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, by umożliwić udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, a nadto z uwagi na powołanie przepisów nie mających zastosowania w tej sprawie wywody nie odnoszą się do przedmiotu sporu.

Z tych przyczyn należało odmówić przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.). O kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej Powódce z urzędu rozstrzygnięto na podstawie § 8 pkt 6 oraz § 14 ust. 1 pkt 2 w zw. z § 16 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 30 listopada 2018 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz.U. z 2019 r. poz. 18).